

TANULMÁNYKÖTET

IV. Fiatalok Európában Konferencia
Pécs, 2017. november 24-25.
Sopianae Kulturális Egyesület
Tanulmánykötet

TANULMÁNYKÖTET

IV. Fiatalok Európában Konferencia
Pécs, 2017. november 24-25.
E-mail: feu@sopianae.com
Honlap: fiatalokeuropaban.hu
Website: fiatalokeuropaban.eu

Kiadó: Sopianae Kulturális Egyesület

Szerkesztette: Haffner Tamás

ISBN: 978-615-80444-9-3

PADA

PALLAS ATHÉNÉ
DOMUS ANIMAE
ALAPÍTVÁNY

A kiadvány a Pallas Athéné Domus Animae Alapítvány támogatásával valósult meg.

TARTALOMJEGYZÉK

Angyal Árpád Béla: Az atipikus tanulási módszerek helyzete és fejlesztésének lehetőségei a Magyar Honvédségnél IV. /az NKE Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar (NKE HHK), az MH Altiszti Akadémia (MH AA) és az MH Békétámogató Kiképző Központ (mh bkk) oktatóit, oktatástámogatóit érintő kérdőíves vizsgálat egyes aspektusai/.....	3
Bakonyi Mária: A gyermekkorú sértett kihallgatása a büntetőeljárásban.....	21
Bárány V. Fanny: Az oktatáshoz való jog határok nélkül.....	31
Barna Viktor: Az „Európai Parlament Nagykövet Iskolája” program jelenség-alapú megvalósításának lehetőségei a középiskolai kollégiumokban.....	44
Bischof Péter: Német Európa? Németország Európa politikája.....	55
Bukva Kármén–Kapás Mónika: Az Európai Unió hatása a szerb oktatáspolitikára, különös tekintettel a vajdasági magyar kisebbségek oktatási ügyére	64
Cakó Balázs: Az új energetikai irányelvek hatása a komfort paraméterekre	75
Francia Dóra–Nagy Gyula: A közterek közösségi diverzitásának és térhasználatának komplex mérési lehetőségei szegedi példák alapján	89
Gyöngyösi Kata Klára: Az európai integráció közigazgatási berendezkedésének egyik alternatívája és a belga modell	101
Haffner Tamás: Az Európai Unió energiapolitikája II. – A megújuló energiaforrások alkalmazásán nyugvó uniós szakpolitika.....	118
Haffner-Kiss Alexandra: Zenei hatások kutatása a magzati időszakról.....	132
Halász Csenge: A közszereplők személyiségi jogai a hazai esetjog és az Emberi Jogok Európai Bíróságának a joggyakorlata tükrében.....	144
Hohmann Balázs: Az átláthatóság fogalmának értelmezése jogi szempontból.....	155
Ipolyi Dóra–Harjáné Dr. Brantmüller Éva: Fiatalok parkapcsolatok minősége.....	164
Lenkovics László: Zöldtető mérőkör mérési rendszere a PTE Műszaki és Informatikai Karon.....	175
Menyhárt Zsolt: A határon átnyúló területi együttműködés hazai és nemzetközi aspektusai	185
Mogyorósi Renátó Manuel: Oroszország helyzete a nap alatt – Az Ukrajnáért vívott geopolitikai sakkjátszma három szintjének elemzése	194
Nagy Erzsébet Györgyi: A bizalmi vagyonkezelés Magyarországon	206
Orosz Flóra: Társadalmi felelősségvállalás a mezőgazdaság keretei között különös tekintettel a nyugat-európai megoldásokra.....	219
Polgár Zoltán: The aspects of decisions related to a condominium’s economic activity, with particular regard to community decision making and available decision support tools.....	231
Jargaltuya Ragchaa: The relationship between teaching and learning strategies of english receptive skills – A mongolian study.....	242
Ruszkai Szilvia Éva: Az aktivitás szerepe a politikában – Az arendti cselekvéstől a giddensi generatív politikáig.....	257
Pramudya, Sakti Hendra: An introduction of family business characteristic in Indonesia.....	275
Neto, Luis Salvador: Challenges of asylum law in the European Union.....	291
Sári Nándor: Az állam szerepének változása a globalizált folyamatok keresztmetszetében	304
Sadykova, Saule: Sustainable entrepreneurship as an index for innovation performance	321
Sütő Krisztina Erika: Az állásbiztonság és az atipikus foglalkoztatás a magyar és az európai szabályozásban.....	338
Szalai Ádám–Nagy Gyula: Városi térhasználat vizsgálata, térpályák modellezése kiválasztott szegedi mintaterületen.....	352
Uessler, Karl Dieter: Kulturdiplomatie und germanistik: antal mádl und ein dokument im archiv des MFAA DER früheren DDR	366
Haffner–Kiss Alexandra: Beszámoló a IV. Fiatalok Európában Konferenciáról.....	401

Szalai Ádám³¹ – Nagy Gyula³²

VÁROSI TÉRHASZNÁLAT VIZSGÁLATA, TÉRPÁLYÁK MODELLEZÉSE KIVÁLASZTOTT SZEGEDI MINTATERÜLETEN

MEASURING AND MODELLING URBAN SPACE USE VIA SZEGED SAMPLE AREAS

ABSTRACT

Within urban areas public spaces have always had a significant role, because they are not only concentrate people, but also provide place for everyday life activities. Nowadays researchers agree that public spaces are essential elements of the growing cities, therefore their development has priority in urban development. In the last couple of years, many urban renewal projects were implemented in Hungary, funded by the EU, which have been subjected criticism. Despite the fact spaces are formed by the activities and spatial movements of individuals and groups of people everyday urban pathways were and are often ignored during the formation and renovation of public spaces. This results the termination of former functions, and starts an urban public space decay. The graphical representation of these motions are the urban pathways, which can be understood as the footprints of our everyday lives. By studying them, one can reveal the patterns, but also can understand the processes behind the use and production of urban spaces. The main goal of the research is to unfold the space use patterns in the selected areas, by the empirical method of participant observation. In order to visualize the most important meeting places, flow areas and potential places of conflict, we applied GIS. On the other hand, we analyzed several public spaces which are different from each other considering their social, spatial, functional and physical conditions and space use via survey of 172 people. Furthermore, we intended to know the expectations and opinions of civilians by making questionnaires. Based on the results, we draw critiques and recommendations about the current and the potential conditions. As a result: the two public spaces are underused, and in bad condition, Maróczy square is regularly used by local residents from the neighbourhood, Kolozsvári square is less popular due to its bad reputation and low quality.

1. Bevezető

Folyamatosan urbanizálódó világunkban a homogenizálódás, individualizáció, technológiai fejlődés okán megváltoznak szokásaink, életvitelünk, amely leképeződik a tér használatában is. A népesség városokba áramlásával, a globalizálódó világ fokozódó versenyében egyre hangsúlyosabbá válik a városi téren belül olyan területek kialakítása, fejlesztése, amelyek egyrészt egyedivé, másrészt komfortosabbá tesznek egy városrészt, egy a lakóövezetet. Ezen területek közé tartoznak a városi közterek, amelyek hosszú ideje a városok alapelemeiként tarthatók számon. A köztér egy olyan hely, amely jelentőségétől, méretétől, fekvésétől függően meghatározza a település szerkezetét, arculatát, mely alapvetően befolyásolja az egyének és csoportok térhasználati szokásait, viselkedését¹. Azonban számos köztér jelenlegi állapota miatt nem tölti be lehetséges funkcióit, elhanyagolt, az emberek által kevésbé látogatott. Többek közt emiatt az utóbbi években előtérbe került a közterek fejlesztése, melyet az Európai Unió

³¹ Szalai Ádám geográfus mesterszakos hallgató, Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatika Kar

³² Nagy Gyula egyetemi tanársegéd, Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatika Kar

pályázatokból lehívható forrásoknak köszönhetően² valósítottak meg az egyes települések. Több esetben kritika is érte ezeket a fejlesztéseket, mert a köztér megújítása nem ritkán esetleges politikai és gazdasági haszonszerzés motiválta. A köztér-fejlesztéseket, mint említettük nem csak az elérhető források megléte és azok elhanyagolt állapota hívta életre. Mindezek mellett új kulturális és szabadidős fogyasztási szokások terjednek el, mely a köztérfejlesztésekhez kapcsolódóan azok szükségességét igazolják, és melynek eredményeképpen a közterek jelentőségének növekedése figyelhető meg³. A tanulmányban egy társadalomföldrajzi megközelítésű köztérvizsgálatot mutatunk be, melynek alapjául egy már korábban elvégzett kutatás szolgál⁴. A jelen kutatás az emberek köztéren megfigyelt térpályáinak és térhasználatának felmérésén és ezek térképezésén túl további kvantitatív módszereket is alkalmaz. A vizsgálat célja, hogy ne a csak a központi elhelyezkedésű terek jellemzőit és hiányosságait ismerjük Szeged város példáján, hanem a belvárostól messzebb fekvő terek problémáira és jövőbeli fejlesztési irányaira, alternatív köztérvizsgálati lehetőségei is fókuszba kerüljenek. A kutatás fő kérdése az volt, hogy hogyan lehet geoinformatikai módszerek alkalmazása segítségével feltárni az emberek térhasználati szokásait, és ezek hogyan hasznosíthatók a városfejlesztésben, köztérrehabilitációs programokban, illetve, hogy Szeged két kiválasztott mintaterületén milyen térhasználati mintázatok figyelhetők meg. Ezt különösen indokolja a 2014-2020-as EU-s támogatási időszak ún. „Zöld város program” -ja, amely az egyik mintaterületet is érinti.

2. Fogalmi áttekintés

A vizsgálat tárgyának egyértelműsítése érdekében definiáljuk a köztér és a térpálya fogalmát, ismertetjük a köztér fogalmával kapcsolatos eltérő megközelítéseket. A hazai és külföldi szakirodalomban egyaránt sokféle meghatározással lehet találkozni a köztér, mint a városi tér speciális formáját illetően.

A fogalmat szó szerinti értelmezésben két részre bonthatjuk: a köz, mint közhasználatú, vagyis a közösséghez tartozás kifejezése, és a tér mely a lét, a cselekvés, kulturális minták stb. színtere⁵. GYÁNI G. (1998) jogi megfogalmazása szerint a köztér állami, vagy önkormányzati tulajdonban álló földterület, amelyet bárki használhat rendeltetés szerűen (tehát közhasználatban van), és az ingatlan-nyilvántartásban is ekként van bejegyezve⁶. STAEHELI, L.A -MITCHELL, D. (2009) a közteret a demokrácia reprezentációjaként definiálja, „*ahol a nyilvánosság formálódik*”⁷. Azonban ezen szerepkör beteljesülése csorbulhat, ha az adott tér fogyasztási funkcióval bír, ezáltal részben privatizált vagyis használata korlátozható⁸.

A városi tér szerves részét alkották mindig is a közterek, azonban a szerepük, használatuk nem független az időtől, az adott helytől, a velük szemben támasztott igényektől sem. A köztér egy olyan hely, amely jelentőségétől, méretétől függően meghatározza a település szerkezetét, területi elrendeződését, ezen tényezőket leginkább a közlekedés és a köztér közötti kapcsolat befolyásolja⁹. Manapság azonban az egyszerű tájékozódási, találkozási rendeltetésen túl egyre nagyobb hangsúlyt kap a rekreációs, reprezentációs és turisztikai szerepkör¹⁰. Egy minőségi köztér valós, mérhető gazdasági előnyöket is képes nyújtani, a telek- és ingatlanárakat emeli, befektetéseket vonz, növeli a helyben elköltött jövedelmet az üzletek forgalmának élénkítésével. Ez a forgalomnövekedés nemcsak a köztér, hanem a városi életet is továbbfejleszti¹¹, amely intenzitását kutatásunk során vizsgáltuk.

A társadalom térbeli cselekvései, mozgásai azok, amelyek grafikusán térpályákként írhatók le, mely Mészáros R. 1994 szerint a „*térben történő elmozdulás irányának és idejének*

érzékeltetésére alkotott fogalom”, ennek további fontos ismertetőjegye még a gyakoriság, hogy ne csak egy adott időpontban rögzítsük a térbeli mozgás állapotát¹², mivel így kaphatunk valós képet az adott tér használatát illetően. Az említett előnyökön túl nem elhanyagolandó a nagyobb zöldfelületi aránnyal rendelkező közterek mikroklímára gyakorolt hatása sem, hiszen elviselhetőbbé teszik a nagyvárosi életformát.

A közterek hatásainak ismeretében megállapítható, hogy nyilvános létük okán a mindennapi élet színtereit képezik, helyet biztosítanak az emberek szociális életének. Ennek fontossága leginkább a térhasználók interakciói által, a kohézió erősödésével, a társadalmi tőkében mutatkozik meg, amely az emberek közötti kapcsolatokban megbúvó erőforrás, ami elősegíti az egyén boldogulását, egyúttal a kollektív cselekvést is, amely egy jól működő, prosperáló társadalom ismérve¹³. A növekvő népességű városokban eltérő társadalmi és kulturális háttérrel bíró csoportok élnek egymással, ami még inkább felértékeli a leromlott közterek fejlesztését, növelve azok biztonságát, otthonosságát, az ott élők identitásának megőrzésével¹⁴. Mindazonáltal a közterek fejlesztése nem minden esetben a társadalmi tőke növelése érdekében ment végbe, mivel az egyes csoportokat és a döntéshozókat más-más motivációk mozgatják, eltérőek lehetnek értékrendjeik.

A sokféle megközelítés, a szubjektív vélekedések okán nehezen határozható meg, milyen a jó köztér. Vizsgálatunk tapasztalatai alapján a jó közteret a következőképpen határozzuk meg: A jó köztér könnyen elérhető, (a lehető legtöbb közlekedési módon), átlátható, rendezett és tágas, ezáltal jól belátható minden része, amely biztonságot kölcsönöz a téren tartózkodóknak. Hozzájárul a település identitásához, településkép javító tényező, amellyel az adott település promotálható, egy esztétikus köztér lehet az, amivel azonosítják a várost. A jó köztér egyszerre több funkciót is képes betölteni, (pihenés, vásárlás, találkozók és rendezvények helyszíne stb.) amely által nemcsak a turisták számára vonzó, hanem a helyieket is kiszolgálja. Mindezek együttes megléte eredményezi azt, hogy az adott közteret sokan látogatják és használják, a csoportok tudatosan tervezik oda találkozóikat, mivel jó köztér ösztönzi a közösségi kapcsolatok kialakulását¹⁵.

3. Alkalmazott módszerek

A kutatás során kvalitatív és kvantitatív módszereket is alkalmaztunk. A közterek vizsgálatának komplexitása és a térhasználati mintázatok, folyamatok mélyebb megértése indokolta több módszer alkalmazását, beleértve a térinformatika és a statisztika eszközeit is.

Elsőként a közterekkel kapcsolatos fogalmak, értelmezések megismeréséhez, az elméleti háttér feltárásához a szakirodalmi előzményeket vettük alapul. A jelen tanulmányban vizsgált két mintaterület, a Maróczy Géza tér és a Kolozsvári tér megismeréséhez az interneten kulcsszavas keresést végeztünk, a közelmúltban végbement történések, esetleges viták, fejlesztési kérdések megismerése érdekében.

Hogy a mintaterületeket behatóbban megismerhessük, jellemezni tudjuk, elsődlegesen terepbejárást végeztünk 2017 szeptemberében reggeli, délutáni és esti időpontban a két vizsgált mintaterületen, a látottakat fotódokumentációban rögzítettük. A tapasztalatokra támaszkodva alapoztuk meg a terek helyzetelemzését, ismertük meg azok felépítését és elsődleges funkcióit, valamint problémáit. A felmérés ezt követő szakaszában a megfigyelést, mint terepi módszert alkalmaztuk, mely során rögzítésre került a térhasználók száma, csoportos megjelenése, elvégzett tevékenységeik (mint pl. áthaladás, kerékpározás, kutyasétáltatás), és egyéb, a kutatás szempontjából relevánsnak vélt megjegyzések, mint pl. esetlegesen felmerülő konfliktusok,

problémák (1.ábra). A feljegyzett adatokat egyrészt táblázatos, másrészt térképi formában is rögzítettük. Véleményünk szerint a megfigyelés módszere segíthet a valós térfolyamatok feltérképezéséhez, az adott köztér problémáinak feltárásához¹⁶.

1. ábra: Terepi megfigyelés adatlapja
Figure 1.: Empirical observation datasheet

	MEGJELENÉS		TEVÉKENYÉG					Megjegyzés (konfliktusok, megoldandó problémák, javaslatok, téren eltöltött hozzávetőleges idő, térhasználók között uralkodó társ. csoport)
	Egyedül	Csoportban	Állaladás	Várakozás	Kerékpározás	Kutyasétáltatás	Kikapcsolódás	
1	1				1			Egy 70 éves férfi
2			1					1
3	1		1					15 év körüli lány
4	1		1					15 éves lány
5	1		1				1	15-20 éves fiatal férfi
6	1		1					egy 40-45 éves nő
7		1				1		egy 30-35 éves nő és 2 boros nagy kutya
8		1	1					egy 40-45 éves nő és 2 boros nagy kutya
9	1		1					egy 40-45 éves nő és 2 boros nagy kutya
10		1	1					egy 40-45 éves nő és 2 boros nagy kutya
11		1	1	1				10-15 éves lány
12	1		1					20 éves nő
13	1		1					1
14		3	3					három (35-40) és 2-3 éves
15	1		1					17-20 éves lány és 10 éves
16		1					1	4 nagy mama (70) és 2 nagy
17	1		1					15 éves lány
18		1	1					egy 40-45 éves nő
19		3	3					három (40) és 2-3 éves
20	1		1					20-25 éves lány
21			1					15 éves nő
22	1		1					20 éves nő

Forrás: saját szerkesztés

Mindemellett térképvázlaton feljegyzésre kerültek az adott tér forgalmasabb részei is, az áramlási irányok, így kirajzolódtak a tér jobban használt területei. A megfigyelések szisztematikusan, előre meghatározott időpontokban zajlottak 2017. októberében, mind munkanapon, mind hétvégi napon, délelőtt és délután egyaránt. Egy-egy megfigyelés két órán át zajlott, mind a két mintaterület esetében. Összesen négy napon, párhuzamosan zajlott a felmérés a két mintaterületen. A megfigyelésekből származó adatokat térinformatikai szoftver segítségével (Quantum GIS) dolgoztuk fel és ábrázoltuk hőtérképen, illetve egy vektorrácsos alapú ábrázolásmód segítségével.

A térinformatikai szoftverben elsődlegesen alaptérképet szerkesztettünk, amelyen a megfigyelések során rögzített minden egyes térhasználót pontként vittünk fel a térképre, amelyből egy hőtérképet előállítva lehet bemutatni a tér sűrűsödési pontjait, frekvenciánként illetve kevésbé frekvenciánként használt területeit (3.ábra). Ugyanezen jelenség vizsgálható a térhasználók elhelyezkedését pontosabban mutató módon is (4.ábra). Az alaptérképre helyezett, adott méretű vektorrácsos belül, egy algoritmus segítségével kiszámolható, hogy adott cellában hány pont (azaz jelen esetben térhasználó) található. A térinformatikai módszerek segítségével feltárhatók a köztereken lévő fontos sűrűsödési pontok, áramlási útvonalak, amelyek fejlesztése, az esetlegesen fellépő konfliktusok megoldása prioritást kell, hogy élvezzen.

A megfigyelés mellett a két területen kérdőíveket töltöttünk ki a térhasználókkal. Mivel a vizsgálat tárgyát a tér és annak használata, a térhasználók és mintaterület kapcsolata, valamint az ezzel kapcsolatos problémák képezik, ezért a megkérdezettek kiválasztása egyszerű véletlen mintavétellel történt. A terepi kutatás során a Maróczy Géza téren 83, a Kolozsvári téren 89 db kérdőív került kitöltésre a térhasználókkal. A kérdések a tér használatának módjára, gyakoriságára, az esetleges hiányosságokra, megoldási javaslatokra tértek ki, valamint a

Maróczy Géza tér esetében megkérdeztük a térhasználókat, hogy hallottak-e közlgő teljes városrészt érintő megújításról és mit gondolnak róla. Ezt a kérdést a másik mintaterületen nem tettük fel, mivel a lekérdezés időpontjában még nem volt hivatalos a jövőbeni megújítás. A kapott eredményekből előállított adatbázis elkészítését és az ezt követő számításokat SPSS statisztikai szoftverrel végeztük el. Az így levont következtetések korlátozottan vonhatók le a vizsgált elemszám miatt.

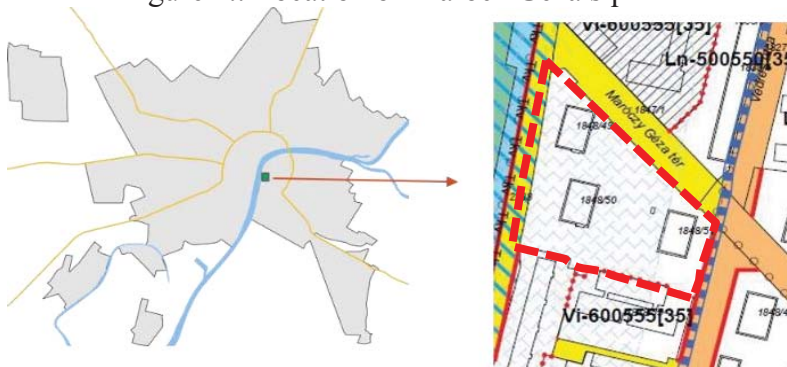
A mintaterületek potenciális fejlesztési lehetőségeit, ezek körülményeit, az ezekkel kapcsolatos felmerülő problémákat és elképzeléseket a két vizsgált tér körzetének helyi önkormányzati képviselőjével készített félig strukturált interjú keretében ismertük meg, további információkat gyűjtöttünk a Kolozsvári tér jövőbeli megújulásáról 2017. december 12.-én megrendezett lakossági fórumon.

4. Kutatási eredmények

4.1 A Maróczy Géza tér jellemzői és fejlesztése

A Maróczy Géza tér a Tisza partjához közel, Újszegeden, azon belül is Odessza városrészben található (2.ábra), amely Szeged város legrégebbi lakótelepe, a Településszerkezeti Tervben¹⁷ nagyvárosias lakóterület részeként van nyilvántartva.

2.ábra: A Maróczy Géza tér elhelyezkedése.
Figure 2.: Location of Marócz Géza square.

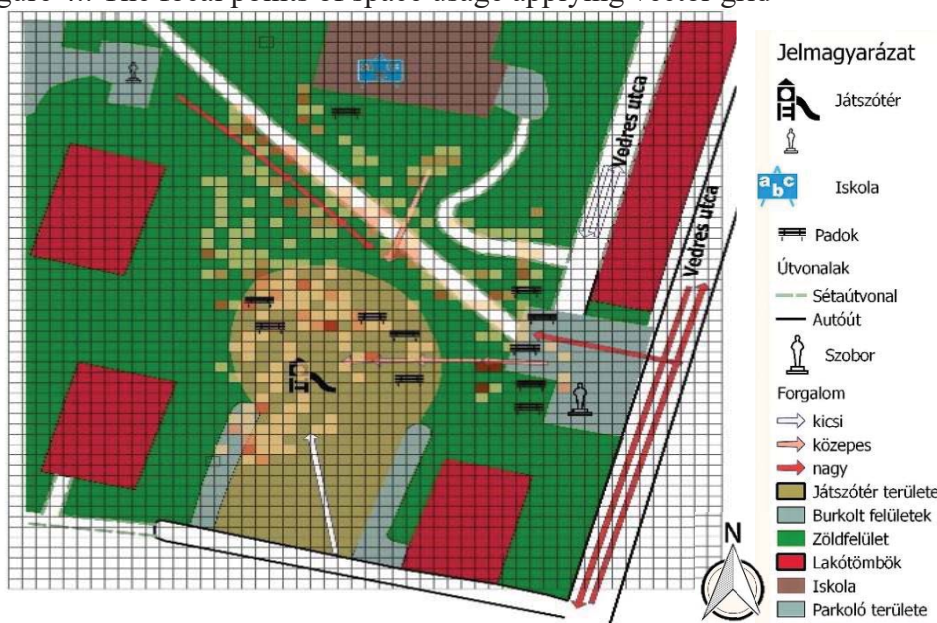
Forrás: Szeged MJV Építési Szabályzata alapján saját szerkesztés

Az 1960-as években, paneles technológiával épült lakótömbök veszik körbe a teret, ezen belül foglal helyet a Tisza-parti Általános Iskola és egy játszótér, összességében a terület túlnyomó része fákkal és padokkal tarkított zöldterület. A tér használatát illetően elmondható, hogy domináns az átmenő forgalom a tér oldalán a Vedres utca mentén, valamint az iskola és a Tisza partja felé. A megkérdezett térhasználók legtöbbje naponta, vagy naponta többször jár a téren, de csak a tér szobránál, illetve a játszótéren töltenek el viszonylag több időt, viszont ez is csak időszakosnak, ingadozónak mondható.

3. ábra: A Maróczy Géza tér használatának hőtérképe
Figure 3.: The heatmap of space usage in Maróczy Géza square

4. ábra: A Maróczy Géza térhasználati súlypontjai vektorráccal alkalmazásával
Figure 4.: The focal points of space usage applying vector grid

Forrás: saját szerkesztés

A térre és környékére igaz, habár elérhetősége jó (a teret határoló Vedres utcán állandó a trolibusz közlekedés) fizikai környezete erősen leromlott, repedezett burkolat (1.kép), elhanyagolt sétányok és nagyméretű, funkcióhiányos térrészek jellemzik.

1. kép: A Maróczy Géza tér
Picture 1.: The Maróczy Géza square

Forrás: saját fotó

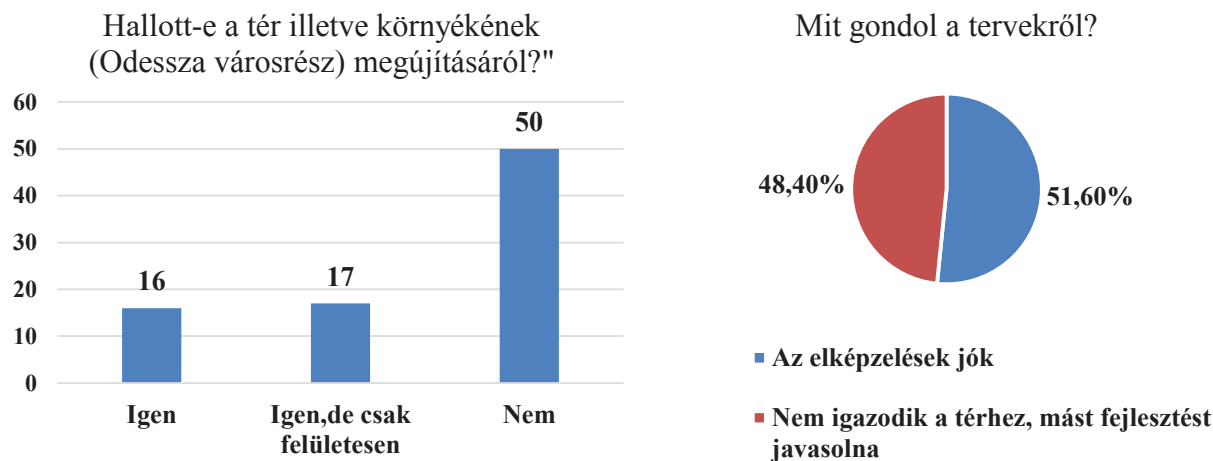
A terület a Szeged Integrált Településfejlesztési Stratégiájában¹⁸ (ITS) városrehabilitációs akcióterület részét képezi, célként szerepel a közterületek rehabilitációja, miszerint „*az akcióterület az értékvesztés megállításával, revitalizációjával új fejlődési pályára állítható*”. A felújítás szükségességét a térhasználók véleménye szintén igazolja: 72%-uk szerint a tér rossz állapotú, koszos, illetve javítandó a tér, és független attól, hogy milyen gyakran tartózkodik a téren, ezt igazolta a khi-négyzet (χ^2) próba elemszámhoz képest alacsony értéke ($df=82$; $\chi^2=21$), mely nagyjából 50%-os összefüggést mutat. A válaszadók szerint sok a hulladék a téren, nem elegendő alkalommal takarítják; a játékok, utcabútorok elavultak; útburkolatok állapota nem kielégítő. A megfigyelt problémák összefüggenek azzal, hogy az adott térhasználó milyen gyakran jár a Maróczy Géza téren, a látogatási gyakorisággal arányosan említik többször a tisztasági hiányokat, ezt igazolta a khi-négyzet próba magas értéke ($df=82$; $\chi^2=65$). A térhasználók megállapításai szerint több hulladékgyűjtő kihelyezése, útburkolat felújítása, utcabútorok és a növényzet megújítása a legégetőbb probléma, ezentúl a biztonság növelése érdekében a több lámpa kihelyezését is indokoltnak tartják. Jelzésértékű, hogy csak egy válaszadó szerint nincs mit a téren megváltoztatni.

A tér (illetve a városrész) megújításáról szóló törekvés már 2016 őszén nyilvánossá vált¹⁹. Lakossági fórum is megrendezésre került, amelyen ismertették a tervezett elképzeléseket. Hogy a fejlesztéséhez kapcsolódó körülményeket minél behatóbban megismerhessük, félig strukturált interjút készítettünk Odessza városrész önkormányzati képviselőjével. A projektet (Zöld város) a Területfejlesztési és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) keretében lévő pályázat finanszírozza, melynek összköltsége 820 millió forint²⁰. A tervezett tevékenységek főként a zöldfelületek bővítésére, felújítására irányulnak, a teret illetően pedig a tervekben szerepel a tér névadója okán a sakk hagyományainak felélesztése kültéri sakktabla és sakkasztalok kihelyezésével. A koncepció pályázati igényekhez igazítása, az előkészítő munkálatok csúszása okán még a fejlesztés részleteiben nem nyilvános, kivitelező még nincs.

Azonban kétségbe vonható a projekt partnerségi egyeztetése. A közelgő megújításról szórólapok terjesztésével, és lakossági fórumok szervezésével tájékoztatták a lakosságot. Ennek ellenére a kérdőíves felmérés során a válaszadók többsége nem, vagy csak felületesen hallott a

tér, illetve környékének megújításáról. A fejlesztési terveket ismerők alig több mint fele gondolja azt, hogy az elképzelések jók (5.ábra).

5. ábra: A Maróczy Géza tér használóinak tudomása és véleménye a jövőbeli megújításról
Figure 5.: The awareness and opinions of space users regarding the future renewal of Maróczy Géza square

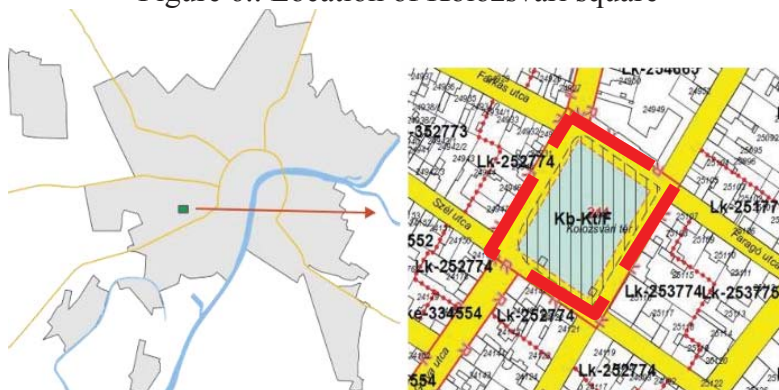
Forrás: saját szerkesztés

A lakossági fórumokon is csak általában 40-50 ember vett részt. Egy fejlesztés hatékonysága nagyban függ annak társadalmasításától, hogy a lakosok sajátjuknak érezzék a felújított közteret. Emiatt fontosnak tartom a partnerségi egyeztetés, lakossági tájékoztatás hatékonyságának növelését pl. a közösségi média használatával, online hírlevél és ötletláda szolgáltatás alkalmazása által. Közösségi verseny, pályázat meghirdetése egy fejlesztési koncepció megalkotására ösztönzi a közösségi részvételt. A közösségi tervezéshez az Európai Unió is hozzájárul együttműködési programok lebonyolításával (pl. URBACT), így ezek végrehajtására pótlólagos források hívhatók le²¹. A térhasználók a fizikai megújításon túl igénylik a tér tisztaságának biztosítását, a játszótér bővítését és közbiztonság növelését is. Közelben található iskola, a főleg kisgyermekes családok által használt tér esetében kiemelten fontos, a biztonságérzet biztosítása, amelynek egyik eszköze megfelelő közvilágítás.

4.2 A Kolozsvári tér jellemzői és fejlesztése

A Kolozsvári tér Szeged Móraváros városrészének szívében található a belvárostól alig több mint egy kilométer távolságra (6.ábra). A Településszerkezeti Terv szerint különleges beépítésre nem szánt rekreációs terület. Erre a négyszögletű térre több irányból futnak be utcák, amely miatt nagy az átmenő forgalom, ezt erősíti a városrészen belüli központi fekvés.

6. ábra: A Kolozsvári tér elhelyezkedése.
Figure 6.: Location of Kolozsvári square

Forrás: Szeged MJV Építési Szabályzata alapján saját szerkesztés

A tér és környékének karakterét a magas zöldfelületi arány, a városrészt jellemző lakófunkció és a Waldorf Iskola jelenléte határozza meg. A tér elhanyagolt állapotú (2.kép), amely visszavezethető a korábbi Gagarin Iskolaként ismert intézmény bezárására, ami miatt a kisgyermekes családok, fiatalok elfordultak a Kolozsvári tértől és a város más tereit kezdték el használni. A városrészben fokozódó szegregáció tovább erősítette a tér negatív imázsát ²². A tér használatának újbóli növekedése a Waldorf Iskola térre költözése óta tapasztalható.

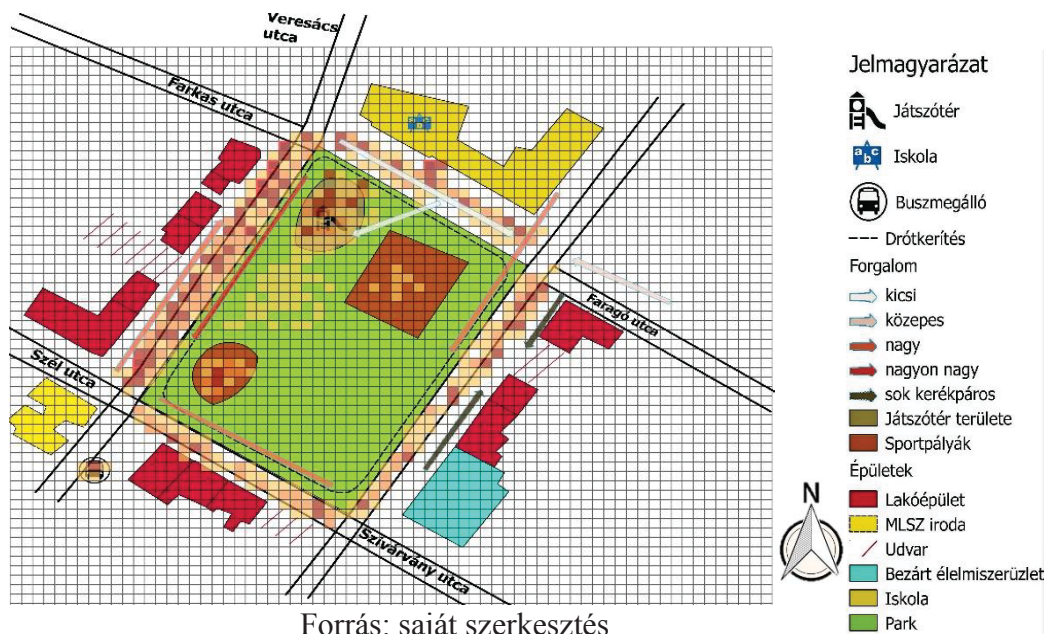
2.kép: A Kolozsvári tér
Picture 2.: The Kolozsvári square

Forrás: saját fotó

A Kolozsvári tér helyi védelem alatt áll az értékes faállomány okán. A téren játszótér, sportpálya és street workout park található, ám a térhasználat a tér oldalán futó utak mentén a legintenzívebb, amelyhez hozzájárul az élénk kerékpáros forgalom is (7.ábra).

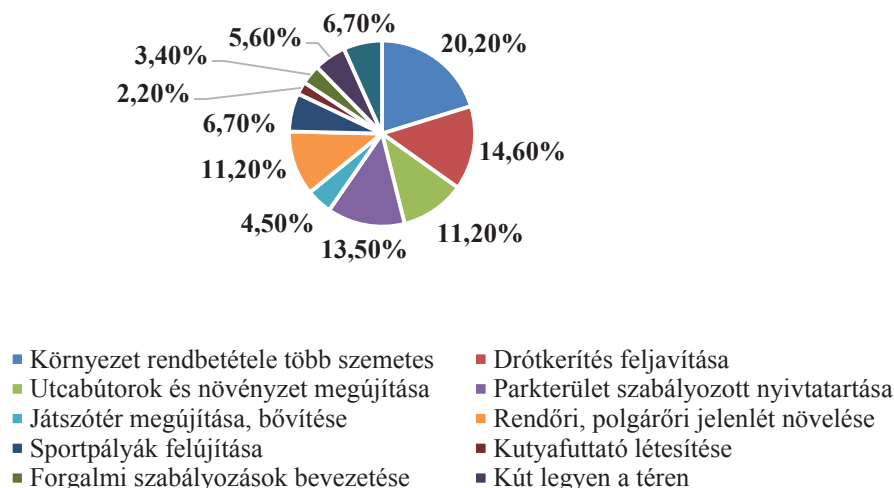
7. ábra: A Kolozsvári tér térhasználati súlypontjai vektorrács alkalmazásával
Figure 7.: The focal points of space usage applying vector grid

A teret használók leginkább az iskola tanulói, illetve a környékbeli kisgyermekes családok, a térhasználati módok közül a kiemelendő a játszótéri kikapcsolódás, sport, kutyasétáltatás. A kellemes zöld környezet lehetőséget ad a szabadidő eltöltésére, azonban jelenlegi állapotában helyet ad -megkérdőjelezett térhasználók szerint- olyan devináns viselkedési formáknak is, mint pl. a kábítószerfogyasztás, valamint alkalmanként a hajléktalanok éjszakai szállásának is. Mindezek ellenére -a Maróczy Géza térrel ellentétben- kevésbé negatív a véleménye a tér kapcsán a teret használóknak, viszont főként a ritkábban (hetente, vagy havonta) Kolozsvári téren tartózkodók voltak pozitív, illetve semleges véleménnyel a térrel kapcsolatosan (ezt alátámasztotta a χ^2 próba eredménye is, $df=88$; $\chi^2=39$). A megkérdezettek szerint a Kolozsvári tér leg súlyosabb problémái közé tartozik a nem vonzó környezet, a sok hulladék, a zöldterületet körülvevő drótkerítés állapota, illetve, hogy nem biztonságos a tér, ezért nem szeretnek a téren tartózkodni. A tisztasági hiányosságok a tér besorolásából (is) fakadnak: mivel nincs a kiemelt közterek között a Kolozsvári tér, ezért ritkábban van takarítva. A térhasználók arra kérdésre, hogy mit változtatnának meg a téren, 10 féle javaslatot fogalmaztak meg (8. ábra). Ez példázza, hogy milyen sokrétű problémák, hiányosságok és igények vannak a Kolozsvári tér kapcsán.

8. ábra: A térhasználók változtatási javaslatai a Kolozsvári téren
Figure 8: Changing suggestions of space users in Kolozsvári square.

Ön szerint mit kellene megváltoztatni a téren?

Forrás: saját szerkesztés

Az említett problémák közül többet is megold a közlgő felújítás. Hosszú ideje előkészített, megalapozott projektről van szó, amely keretében a tervezők felújított tér feladataként az iskola, a sportolók és a kisgyermekesek kiszolgálását jelölték meg. A fejlesztés fő célja, hogy az iskola és a Kolozsvári tér újra egy egységet alkosson. Növeli a rehabilitáció indokoltóságát, hogy Móravárosban a Kolozsvári téren kívül nincs más park és játszótér. Az iskola előterében nagy méretű közösségi tér lesz ivókúttal, az iskola számára, amely találkozási pontként és rendezvények színhelyeként is szolgálhat a jövőben, továbbra is a forgalomtól elzárva. A tér nyugati részén, multifunkciós sportpályával bővül a sportolási lehetőségek kínálata, melynek környéke fásított és labdahálóval körbevett lesz. Környezettudatos fejlesztésre utal, hogy Veresács utca felől a játszóteret, illetve a másik oldalon a sportpályát zöld kerítés védi majd. A biztonságérzet növelése végett kamerák kihelyezését is tervezik. A déli részen fogadóteret hoznak létre, a faállomány megőrzésével és bővítésével, valamint újraépítik a 60-as években még meglévő tanpályát. A fejlesztés különböző két ütemre osztható, mely szerint az első ütemben (várhatóan 2018 őszeig) a tér északi fele, mintegy 5000 m² újul meg az iskola felől.

A koncepció szerint a tér megújulása nemcsak az esztétikai, funkcionális előnyök elérésére törekszik, hanem a megújult környezet által nevelni is szeretne mégpedig az iskola és a város közötti együttműködési megállapodás útján. Az iskola és a szülők közössége tesz majd a tér rendben tartásáért, ezáltal példát mutatnak minden térhasználó számára. A bizalmi alapon való együttműködés, a közösen vállalt felelősség és tenni akarás, a saját környezetükért aktívan fellépő közösség az, ami a beruházást követően képes a fenntartási költségeket csökkenteni, valamint megőrizni a tér állapotát. Ez különösen fontos a kültéri játékok és fitness eszközök védelme kapcsán, mivel azok állapota 2013-as kihelyezésük óta sokat romlott. Amennyiben a terveknek megfelelően valósul meg a fejlesztés, jó gyakorlatként szolgálhat a további köztérmeújítások számára.

5. Összefoglalás

Munkánk során a települési tér fontos egységeit, a köztereket vizsgáltuk szegedi példákon keresztül, korábbi kutatásokra támaszkodva. A közterek használata mindennapi életünk lenyomatát képezi, színvonaluk pedig hatással van életminőségünkre, mivel itt éljük közösségi életünket, megannyi funkciót töltenek be, legyen az pihenés, sport vagy a turizmus kiszolgálása a tér egyedisége által. Több közteret is vizsgálva elmondható, hogy kulcsfontosságú a participáció, a közösségi bevonás, így megelőzhetőek a konfliktusok és a tereink idő előtti avulása. Ehhez az szükséges, hogy az ott élők a sajátjuknak érezzék használt területet az által, hogy részt vettek a tervezésben, kialakításban. Emiatt új alternatív közlési csatornák alkalmazását javaslom, mint pl. internetes felületek, alkalmazások, mivel mint a Maróczy Géza tér példája is mutatja, a hagyományos tájékoztatási módok kevés embert szólítanak meg, így a fejlesztés sok helyben élő számára érdektelenné válik. Akkor válik sikeressé egy köztér rehabilitáció, ha az attraktív és multifunkcionális. Teret ad a művészeknek (pl. street art, ideiglenes kiállítások útján), rendezvényeknek (kulturális fesztiválok, workshopok) pihenésnek egyaránt, installációkkal, városképi eseményekkel rendelkezik, szabad idősebb tevékenységekre végzésére alkalmas (sport, köztéri játékok).

Leromlott köztereink megújítása előtt fontos, hogy kellőképpen megalapozzuk a közelgő beruházást, tudnunk kell, hogy az ott élők hogyan használják, milyen szükségleteik és problémáik vannak az adott köztérrel szemben, azonkívül a rehabilitálni kívánt területet tágabb kontextusba helyezve ismerjük elödtörténetét, és közvetlen környezetét. Kutatásunk egy ilyen megalapozó vizsgálat, amellyel a közterek vizsgálatának lehetőségeit, egy rehabilitáció előkészítésének potenciális innovatív eszközeit mutattuk be. A megfigyelés módszerével feltárhatók a térhasználati mintázatok, szokások és folyamatok, amelyet követően a térinformatika eszközeivel vizualizálható egy adott tér használatának intenzitása. Kérdőíves adatfelvétellel a térhasználók igényei, a megvalósítandó beavatkozásokat mérhetők fel.

Összességében megállapítható, hogy a tér kutatása, megfigyelése, képes feltárni a problémákat, amelyet követően megoldási javaslatok születhetnek. A kutatói, döntéshozói és civil oldal kooperációja, nézőpontjaik összevetése a jövőbeli megújítások sikerességének kulcsa.

JEGYZETEK

1. Boros et. al (2016)
2. Vedrédi (2014)
3. Kondor (2009)
4. Szalai (2016)
5. Varga (2010)
6. Gyáni (1998)
7. Staeheli-Mitchell (2009)
8. Valentine (1996)
9. Vedrédi (2014)
10. Varga (2011)
11. Madden (2005)
12. Mészáros (1994)
13. Tihanyi (2012)
14. Vedrédi (2014)

15. Tóth-Nagy (2016)
16. Letenyei (2006)
17. Szeged Megyei Jogú Város Településszerkezeti Terve
18. Szeged MJV Integrált Településfejlesztési Stratégiája.
19. Szeged Odessza városrész megújítása. Letöltés ideje: 2017.10.01. <http://szeged.hu/hirek/31598-jovore-elkezdodhet-odessza-megujitasa.html>
20. Szeged MJV Közgyűlése Városüzemeltetési, Fejlesztési és Környezetvédelmi Bizottság jegyzőkönyve
21. Sure Községi Tervezési Eszköztár. Letöltés ideje: 2018.01.19.
22. Szeged MJV Integrált Településfejlesztési Stratégiája

AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK
TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Boros Lajos, Kovács Zoltán, Fabula Szabolcs, Horváth Dániel (2016): A városi társadalmi sokszínűség és a köztér termelésének kapcsolata Budapest példáján. In: Pajtókné Tari I, Tóth A (szerk.): Magyar Földrajzi Napok 2016: Absztraktkötet. VIII. Magyar Földrajzi Konferencia: XVI. Geográfus Doktoranduszok Országos Konferenciája: Oktatás-módszertani és Földrajztanári Konferencia. 159.old.
- Kondor Attila Csaba (2009): Interjú Alföldi Györggyel és Kovács Zoltánnal. – Földrajzi Közlemények 133. 4. 485-488. old.
- Letenyei László (2006): Településkutatás. L'Harmattan Kiadó. Budapest, 73-81 old., 95. old.
- Mészáros Rezső (1994): A település térbelisége. – JATEPress, Szeged. 182 old.
- Madden, Kathleen (2006): Hogyan varázsoljunk újjá egy közteret: kézikönyv jól működő közösségi terek létrehozásához. Budapest: Ökotárs Alapítvány.
- Nagy Gyula (2014): Településfejlesztés a gyakorlatban In: Nagy Gyula (szerk.): Fenntartható Önkormányzatok a Dél-Alföldön. Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Budapest. 39-65. old.
- Staeheli, Lynn., Mitchell, Donald.: (2009): Public Space. In: Kitchin, R., Thrift, N. (eds.): International Encyclopaedia of Human Geography. 8. kötet. Elsevier, Amsterdam & Oxford, 511–516. old.
- Szeged MJV Építési szabályzata, 2016.
- Szeged MJV Integrált Településfejlesztési Stratégiája, 2015 242. old.
- Szeged MJV Településfejlesztési Koncepciója, 2014 152. old.
- Tóth Balázs, Nagy Gyula (2016): Közélet és köztér kapcsolata egy békéscsabai példán keresztül. In: Keresztes G. (szerk.): Tavaszi szél tanulmánykötet. Doktoranduszok Országos Szövetsége, Budapest. 315-331. old.
- Valentine, Gill (1996): (Re)negotiating the “Heterosexual Street”. Lesbian Productions of Space. In: Duncan, N. (ed.): BodySpace: Destabilizing Geographies of Gender and Sexuality. Routledge, London & New York, 146–155. old.
- Varga Péter István (2011): Köz-Tér-Alakítás, A városi rendeltetés és a helyi használat a köztértervezés gyakorlatának tükrében. DLA értekezés. Budapest: BME Építész-mérnöki kar, Urbanisztika tanszék
- Vedréd Katalin (2012): Magyarországi köztérfejlesztések vizsgálata. In: VIKEK Közlemények IV. 3. 163-169.old.
- Vedréd Katalin (2014): Köztérfejlesztések hatásai néhány év távlatából –a budapesti Mátyás tér. In: Köztes Európa Társadalomtudományi folyóirat, VI. évfolyam, 2-3. Szeged.61-73.old.
- Vedréd Katalin (2014): Köztérfejlesztések hatásai a gyulai Kossuth tér példáján. In: Taylor Gazdálkodás-és szervezéstudományi folyóirat, VI. évfolyam, 3-4. Szeged. 258-267. old.

IV. Fiatalok Európában Konferencia
Pécs, 2017. november 24-25.
Sopianae Kulturális Egyesület
Tanulmánykötet

Vedrédi Katalin., Boros Lajos (2012).: *Szegedi közösségi terek fejlesztése*. Szeged: A virtuális intézet
Közép- Európa kutatására közleményei IV. 208-222.old.
Zimborás Gábor et al. (2013): Nemzetközi Városfejlesztési példák- NITEO Tanácsadó és Tervező Kft.